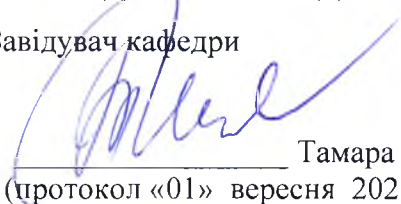

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра політології, історії і філософії

ЗАТВЕРДЖЕНО КАФЕДРОЮ

Завідувач кафедри

Тамара ШАРАВАРА
(протокол «01» вересня 2025 р. № 2)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(обов'язкова навчальна дисципліна)

ПОЛІТОЛОГІЯ

освітньо-професійна програма	Правознавство
спеціальність	081 Право
галузь знань	08 Право
рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
навчально-науковий інститут	економіки, управління, права та інформаційних технологій

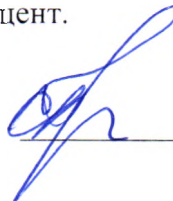
Полтава
2025 – 2026 н.р.

Робоча програма навчальної дисципліни «Політологія» для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Правознавство» спеціальності 081 Право

Мова викладання державна.

Розробник: Приходько Сергій, к. політ. н., доцент кафедри політології, історії і філософії, Полтавського державного аграрного університету, доцент.

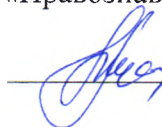
«01» вересня 2025 року

Сергій ПРИХОДЬКО

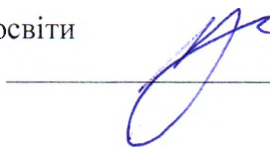
Погоджено гарантом освітньо-професійної програми «Правознавство»

«01» вересня 2025 року

Євгенія ЛИПШ

Схвалено головою ради з якості вищої освіти спеціальності «Право»

Олександр КАЛЬЯН

Протокол від 01 вересня 2025 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма здобуття освіти	Заочна форма здобуття освіти
Загальна кількість годин	90	90
Кількість кредитів	3	3
Місце в індивідуальному навчальному плані студента (обов'язкова чи вибіркова)	обов'язкова	обов'язкова
Рік навчання (шифр курсу)	II(081ПР_бд_2024) I(D8ПР_бд_2025 [1](стн)	I(D8ПР_бз_2025[2])* I(D8ПР_бз_2025[1] (стн)
Семестр	3	2*/3
Лекції (годин)	16	12 (10*/2)
Семінарські (годин)	14	4
Самостійна робота (годин)	60	74
в т. ч. індивідуальні завдання (контрольна робота для здобувачів вищої освіти заочної форми здобуття освіти (годин)	-	10
Форма семестрового контролю	екзамен	екзамен

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Засвоєння здобувачами вищої освіти знань з політології як науки про політичне життя суспільства, усвідомлення сутності соціального призначення та функцій політичної науки, її ролі і місця в системі наук та житті людини; формування у майбутніх фахівців (бакалаврів) необхідних навичок політичної діяльності, наукового мислення у сфері політики, національної свідомості та інших елементів політичної культури; виховання політично грамотної особистості, яка здатна орієнтуватися в сучасних політичних явищах і подіях

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Базові дисципліни, що передують вивченню навчальної дисципліни «Політологія» відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми: «Філософія», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України», «Конституційне право України», «Теорія держави і права».

4. Компетентності:

- загальні:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

- спеціальні (фахові, предметні):

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи..

СК 13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК 16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

5. Програмні результати навчання:

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.

Співвідношення програмних результатів навчання із очікуваними результатами навчання

Програмний результат навчання (визначений освітньою програмою)	Очікувані результати навчання навчальної дисципліни
РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	Знати сутність аргументів, які застосовуються у процесі переконання у заздалегідь невідомих умовах та обставинах
	Вміти використовувати аргументи для оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.
	Розуміти особливості аргументації при оцінюванні невизначених умов і обставин.
РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини.	Знати зміст і сутність міжнародних стандартів прав людини.
	Вміти пояснювати практику застосування міжнародних актів з прав людини
	Розуміти принципи реалізації положень міжнародних актів із захисту прав людини.

6. Методи навчання і викладання:

Словесні (лекція, розповідь, пояснення, бесіда); наочні (ілюстрування); практичні (робота з навчально-методичною літературою); методи формування пізнавальних інтересів (навчальні дискусії, метод використання життєвого досвіду); методи стимулювання і мотивації обов'язку й відповідальності до навчання (роз'яснення мети вивчення предмета, висування вимог, заохочення, вказування на недоліки, зауваження); комп'ютерні і мультимедійні методи (використання мультимедійних презентацій, дистанційне навчання).

7. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Сутність і роль політики в житті суспільства. Становлення та розвиток політології як науки. Місце та роль політології у системі навчальних дисциплін соціально-гуманітарного напрямку, її зв'язок із суспільними науками. Закономірності, категорії та методи політології як науки. Функції політології. Зростання ролі політичних знань у житті сучасного суспільства. Політика як окрема сфера суспільної діяльності та об'єкт досліджень. Об'єкти й суб'єкти політики. Типи і види політики. Функції політики.

Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки. Політична думка в країнах Стародавнього Сходу. Особливості формування політичної думки Стародавньої Греції та Риму. Середньовічні політико-релігійні концепції. Концепції природних прав, суспільного договору, народного суверенітету, правової держави у Новий час. Політичні теорії ХХ–ХХІ ст. Специфіка та основні етапи формування української політичної думки.

Тема 3. Політична влада та механізми її функціонування. Влада як явище суспільного життя. Різноманітність визначень влади, основні підходи до тлумачення цього поняття. Ресурси види влади. Політична влада як найбільш важлива сфера влади у суспільстві. Об'єкти й суб'єкти політичної влади. Легітимність політичної влади та її типи.

Тема 4. Політична система суспільства. Держава як інститут політичної системи суспільства. Поняття й сутність політичної системи. Структура політичної системи. Типи політичних систем. Функції політичної системи. Основні тенденції розвитку політичних систем. Генезис держави, її сутність та основні функції. Форми державного правління. Форми державного устрою. Політичні режими як характеристики функціонування політичної системи:

тоталітарний, авторитарний, демократичний.

Тема 5. Демократія як спосіб функціонування політичної системи. Поняття, ознаки, принципи демократії. Поняття та види виборів. Виборча система: поняття, основні типи. Моделі виборчих систем: мажоритарна, пропорційна, змішана. Виборча система України. Абсентеїзм як байдуже ставлення людей до своїх громадсько-політичних прав. Основні причини абсентеїзму. Поняття політичної партії. Генезис і типологія політичних партій, їх функції в політичних системах сучасного суспільства. Одно- і багатопартійні політичні системи, особливості їх існування. Сучасна класифікація політичних партій. Місце і роль громадських організацій, рухів у політичній системі, їх типи і функції. Зумовленість появи альтернативних рухів і їх роль у політичній боротьбі.

Тема 6. Політична культура та політичні ідеології. Поняття політичної культури. Місце й роль політичної культури у загальній системі культури, у політичному житті суспільства. Історичні типи політичної культури. Структура та основні функції політичної культури. Рівні політичної культури: індивідуальний і масовий. Політична субкультура. Поняття і функції політичної ідеології. Світові ідеології та їх види. Основні типи ідеологій в сучасному світі.

Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство. Поняття й сутність політичного лідерства. Типологія політичного лідерства та її критерії. Критерії оцінки популярності та ефективності діяльності політичного лідера. Поняття політичної еліти. Класичні теорії політичних еліт. Механізми формування еліт, політичних еліт, їх функції у суспільстві.

Тема 8. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин. Сучасний світ та його основні тенденції розвитку. Світова політика як система міжнародних відносин, процес їх регулювання. Види зовнішньополітичної діяльності та її принципи. Міжнародні урядові організації та їх функції. Поняття глобальних проблем людства та шляхи їх вирішення.

Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин							
	Денна форма здобуття освіти П(081ПР_бд_2024) І(D8ПР_бд_2025 [1](стн)				Заочна форма здобуття освіти І(D8ПР_бз_2025[2])* І(D8ПР_бз_2025[1] (стн)			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
л		сем	с.р.	л		сем	с.р.	
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Сутність і роль політики в житті суспільства.	10	2	2	6	12	2*	2	8
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.	12	2	2	8	10	2*	-	8
Тема 3. Політична влада та механізми її функціонування.	10	2	2	6	12	2*	2	8
Тема 4. Політична система суспільства. Держава як інститут політичної системи суспільства.	12	2	2	8	12	2*	2	8
Тема 5. Демократія як спосіб функціонування політичної системи.	12	2	2	8	10	2*	-	8
Тема 6. Політична культура та політичні ідеології.	12	2	2	8	8	-	-	8
Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство.	12	2	2	8	8	-	-	8
Тема 8. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	10	2	-	8	8	-	-	8
Індивідуальне завдання: контрольна робота	-	-	-	-	10	-	-	10
Усього годин	90	16	14	60	90	10	6	74

8. Теми семінарських занять

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма II(081ПР_бд_2024) I(D8ПР_бд_2025 [1])(стн)	Заочна форма I(D8ПР_бз_2025[2])* I(D8ПР_бз_2025[1] (стн)
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Сутність і роль політики в житті суспільства.	2	2
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.	2	-
Тема 3. Політична влада та механізми її функціонування.	2	2
Тема 4. Політична система суспільства. Держава як інститут політичної системи суспільства.	2	2
Тема 5. Демократія як спосіб функціонування політичної системи.	2	-
Тема 6. Політична культура та політичні ідеології.	2	-
Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство.	2	-
Тема 8. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	-	-
Разом	14	6

Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом.

Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом.

9. Теми самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин	
	Денна форма II(081ПР_бд_2024) I(D8ПР_бд_2025 [1])(стн)	Заочна форма I(D8ПР_бз_2025[2])* I(D8ПР_бз_2025[1] (стн)
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Сутність і роль політики в житті суспільства.	6	8
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.	8	8
Тема 3. Політична влада та механізми її функціонування.	6	8
Тема 4. Політична система суспільства. Держава як інститут політичної системи суспільства.	8	8
Тема 5. Демократія як спосіб функціонування політичної системи.	8	8
Тема 6. Політична культура та політичні ідеології.	8	8
Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство.	8	8
Тема 8. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	8	8
Разом	60	64

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувача вищої освіти направлена на закріплення теоретичного матеріалу та практичних навичок. Реалізація цього напрямку роботи передбачається шляхом виконання індивідуалізованого навчального завдання, яке виконується самостійно здобувачем вищої освіти в позааудиторний час – контрольної роботи для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.

11. Оцінювання результатів навчання

Програмні результати навчання	Форми контролю програмних результатів навчання
РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин	<p><i>Поточний контроль:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • опитування на семінарських заняттях; • розв'язування тестів; • виконання завдань самостійної роботи; • підготовка презентацій (для здобувачів денної форми); • виконання контрольної роботи (для здобувачів заочної форми) <p><i>Семестровий контроль:</i> екзамен</p>
РН 2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини	<p><i>Поточний контроль:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • опитування на семінарських заняттях; • розв'язування тестів; • виконання завдань самостійної роботи; • підготовка презентацій (для здобувачів денної форми); • виконання контрольної роботи (для здобувачів заочної форми) <p><i>Семестровий контроль:</i> екзамен</p>

Схема нарахування балів з навчальної дисципліни (денна форма навчання)

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Розв'язування тестів	Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)	Екзамен	
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Сутність і роль політики в житті суспільства.	6		2		8
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.	6		2		8
Тема 3. Політична влада та механізми її функціонування.	6		2		8
Тема 4. Політична система суспільства. Держава як інститут політичної системи суспільства.	6		2		8

Тема 5. Демократія як спосіб функціонування політичної системи.	6	11	2		19
Тема 6. Політична культура та політичні ідеології.	6		2		8
Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство.	6		2		8
Тема 8. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	-	11	2		13
Екзамен				20	20
Разом	42	22	16	20	100

**Схема нарахування балів з навчальної дисципліни
(заочна форма навчання)**

Назва теми	Форми контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти				Разом
	Опитування на семінарських заняттях	Контрольна робота	Виконання завдань самостійної роботи (в розрізі кожної теми)	Екзамен	
Тема 1. Політологія як наука і навчальна дисципліна. Сутність і роль політики в житті суспільства.	10		3		13
Тема 2. Історія світової та вітчизняної політичної думки.	-		3		3
Тема 3. Політична влада та механізми її функціонування.	10		3		13
Тема 4. Політична система суспільства. Держава як інститут політичної системи суспільства.	10		3		13
Тема 5. Демократія як спосіб функціонування політичної системи.	-		3		3
Тема 6. Політична культура та політичні ідеології.	-		3		3
Тема 7. Політичні еліти та політичне лідерство.	-		3		3
Тема 8. Світовий політичний процес та система міжнародних політичних відносин.	-		3		3
Контрольна робота		26			26
Екзамен				20	20
Разом	30	26	24	20	100

Шкала та критерії та оцінювання результатів навчання

Шкала та критерії оцінювання опитування на семінарських заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
6 10*	Здобувач вищої освіти на високому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, відповідь чітка і завершена, без помилок. Знає політологічну термінологію, відмінно володіє понятійним апаратом; вміє систематизувати, зіставляти, аналізувати,

	доводити, порівнювати політологічний матеріал.
5 8-9*	Здобувач вищої освіти на належному рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Має добрі знання програмного матеріалу, проте допускає у відповіді деякі неточності; відповідь чітка і практично завершена. Знає політологічну термінологію, володіє понятійним апаратом, вміє систематизувати, зіставляти, аналізувати, доводити, порівнювати політологічний матеріал.
4 6-7*	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Під час відповіді допускає помилки в знанні фактичного матеріалу, відповідь не чітка і спрощена. У процесі систематизації, зіставлення, аналізу політологічного матеріалу відчуває труднощі.
3 4-5*	Здобувач вищої освіти на низькому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, відтворює його фрагментарно. У процесі систематизації, зіставлення, аналізу політологічного матеріалу відчуває значні труднощі.
2 2-3*	Здобувач вищої освіти на незадовільному рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Під час відповіді демонструє елементарний рівень засвоєння навчального матеріалу, викладає його непослідовно і невпевнено, допускає суттєві помилки у викладенні фактів, що спотворюють їх зміст.
1	Здобувач вищої освіти не виявляє знань більшої частини навчального матеріалу з проблем публічної політики; демонструє низький рівень знань з міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Відтворення навчального матеріалу здійснює з суттєвими помилками, не може глибоко і переконливо обґрунтовувати власні думки.
0	відповідь відсутня або повністю неправильна.

*для здобувачів вищої освіти заочної форми

**Шкала
та критерії оцінювання розв'язування тестів**

Кількість балів	Критерії оцінювання	
11	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 20 питань	Здобувач вищої освіти на високому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу.
10	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 19 питань	
9	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 18 питань	
8	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 17 питань	
7	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 15-16 питань	Здобувач вищої освіти на належному рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Має добрі знання програмного матеріалу, проте допускає деякі неточності.
6	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 13-14 питань	
5	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 11-12 питань	
4	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 9-10 питань	
3	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 7-8 питань	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Допускає помилки в знанні фактичного матеріалу.
2	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 4-6 питань	
1	із 20 запропонованих завдань правильну відповідь надано на 1-3 питань	Здобувач вищої освіти на низькому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, відтворює його фрагментарно.
0	усі завдання виконано неправильно	

**Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи
(в розрізі кожної теми)**

Кількість балів	Критерії оцінювання
2 3*	Здобувач вищої освіти на високому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу. Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі, без помилок.
2*	Здобувач вищої освіти на достатньому рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Виявляє достатні засвоєні знання програмного матеріалу. Завдання самостійної роботи з теми виконані відповідно до методичних рекомендацій у повному обсязі, без помилок.
1	Здобувач вищої освіти на задовільному рівні визначає переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин, що стосуються сфери публічної політики; демонструє поверхневі знання та розуміння міжнародних стандартів прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Завдання самостійної роботи з теми виконані не всі, або мають неточності чи незначні помилки.
0	завдання самостійної роботи не виконані, або виконані повністю неправильно.

**Шкала та критерії оцінювання виконання контрольної роботи
(заочна форма)**

Кількість балів	Критерії оцінювання
22-26	Контрольна робота виконана на високому рівні, виявляє самостійність, творчість та оригінальність, глибоке розуміння питань, що розглядаються. Відповідь базується на аналізі фактів, даних та інформації з основних та додаткових джерел. Висунуті тези аргументовані. Застосовані ключові політологічні поняття, теорії та методи для аналізу політичної сфери суспільства. Застосовані порівняння й узагальнення для аналізу взаємозв'язку понять, явищ, процесів. Наведено альтернативні погляди на проблему. Висновки демонструють критичне мислення.
16-21	Контрольна робота виконана добре, виявляє знання теоретичного матеріалу, розуміння питань, що розглядаються. Відповідь базується на аналізі фактів, даних та інформації з основних та додаткових джерел. Зроблений належний аналіз різних точок зору на проблему і викладене власна позиція. Застосовані ключові політологічні поняття, теорії та методи для аналізу політичної сфери суспільства. Висунуті тези достатньо аргументовані. Висновки демонструють критичне мислення.

11-17	Контрольна робота виконана задовільно, в ході аналізу політичної сфери суспільства допущені незначні помилки при визначенні політологічних категорій, смислових зв'язків тощо, хоча загалом робота виявляє знання теоретичного матеріалу, розуміння проблеми, що розглядається. Зроблений короткий аналіз різних точок зору на проблему та викладена власна позиція, але вона не достатньо аргументована.
6-10	Контрольна робота виконана задовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблем, що стосуються засад політичного розвитку суспільства; питання висвітлені частково. Зустрічаються неточності у викладі матеріалу, мають місце помилки при використанні категорійно-понятійного апарату політологічної науки. Аналіз різних точок зору на проблему, що базується на інформації з основних та додаткових джерел, аналіз політичних процесів та явищ занадто поверхневий. Висновки не достатньо аргументовані.
1-5	Контрольна робота виконана незадовільно. Виявлено недостатнє розуміння проблем, що стосуються засад політичного розвитку суспільства, питання не розкриті. Відсутній аналіз різних точок зору на проблему, що базується на інформації з основних та додаткових джерел. У роботі мають місце серйозні помилки при використанні категорійно-понятійного апарату політологічної науки, при аналізі політичних процесів та явищ. Контрольна робота містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Робота несамостійна.
0	Контрольна робота не виконана

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на екзамені
(містить три теоретичні питання)

Вид завдання	Бали	Критерії оцінювання
для 1-го і 2-го теоретичних питань	0	Відсутні знання програмного матеріалу; відповідь на питання білета помилкова; відсутнє володіння необхідними для виконання завдання вміннями і навичками.
	1	Знання щодо більшої частини програмного матеріалу фактично відсутні; поверхнєве володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим апаратом; відсутнє розуміння особливостей реалізації влади; відповіді на питання безсистемні.
	2	Знання більшої частини програмного матеріалу мають частковий характер; здобувач вищої освіти поверхнєво володіє базовим професійним категорійно-поняттєвим апаратом; наявні суттєві помилки при застосовуванні ключових політологічних понять, теорій та методів до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей. Вміння описувати, пояснювати й оцінювати базові особливості реалізації влади представлене у формі простої констатації фактів. Відповідь безсистемна, поверхнева.
	3	Виявлені загальні знання основної частини програмного матеріалу, але питання розкриваються неповно, здобувач вищої освіти показує лише окремі знання і вміння; відповідь не дозволяє виявити сутність питання; при наведенні аргументів допускаються неточності і помилки; відповіді на уточнюючі та додаткові питання нечіткі; виявлено лише поверхнєві знання з теорії політики, але припущено суттєвих помилок при їх відтворенні.
	4	Знання програмного матеріалу є достатнім, продемонстровано належне розуміння проблематики теорії політики. Здобувач вищої

		освіти загалом на належному рівні володіє категорійно-понятійним апаратом сучасної політичної науки. Застосовує ключові політологічні поняття, теорії та методи до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей. Узагальнення та висновки здійснюються самостійно, логічно і послідовно. Проте у здобувача вищої освіти при відповіді мають місце окремі ускладнення; спостерігаються ускладнення у процесі аргументації власної точки зору.
	5	Знання, передбачені програмою, є достатніми, але здобувач вищої освіти має несуттєві прогалини при у процесі відповіді; наявне володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної політичної науки та ключовими політологічними поняттями, теоріями та методами; у процесі розв'язання політологічних проблем та характеристиці базових особливостей реалізації влади у різних політичних системах присутні незначні помилки; самостійно, логічно і послідовно здійснюються узагальнення та робляться висновки; висловлюється власне ставлення, але в аргументації зустрічаються окремі неточності.
	6	Виявлено належний рівень володіння визначеними програмою знаннями, вміннями та навичками; відповідь побудована на основі самостійного мислення; достатнє володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної політичної науки, ключовими політологічними поняттями, теоріями та методами до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей; вміння розв'язувати політологічні проблеми та задачі шляхом розуміння їх фундаментальних основ, здатність аргументовано відстоювати власну точку зору. Проте помітні окремі несуттєві ускладнення із власним оцінюванням подій і явищ щодо теорії політики
	7	Продемонстроване вільне володіння визначеними програмою знаннями, вміннями та навичками; відповідь побудована на основі самостійного мислення; глибоке розуміння специфіки політичної сфери, особливостей її функціонування; ґрунтовне володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної політичної науки, ключовими політологічними поняттями, теоріями та методами до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей; наявне вміння систематизувати знання, структурувати політичні процеси загалом та його окремі складові; розвинута здатність здійснювати професійний пошук, оброблення та аналіз інформації; вміння розв'язувати політологічні проблеми та задачі шляхом розуміння їх фундаментальних основ, здатність аргументовано відстоювати власну точку зору; відповідь чітка, логічна, послідовна і завершена.
для 3-го теоретичного питання	0	Відсутні знання програмного матеріалу; відповідь на питання білета помилкова; відсутнє володіння необхідними для виконання завдання вміннями і навичками.
	1	Знання щодо більшої частини програмного матеріалу фактично відсутні; поверхневе володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим апаратом; відсутнє розуміння особливостей реалізації влади; відповіді на питання безсистемні..

2	Знання більшої частини програмного матеріалу мають частковий характер; здобувач вищої освіти поверхнево володіє базовим професійним категорійно-поняттєвим апаратом; наявні суттєві помилки при застосовуванні ключових політологічних понять, теорій та методів до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей. Вміння описувати, пояснювати й оцінювати базові особливості реалізації влади представлене у формі простої констатації фактів. Відповідь безсистемна, поверхнева.
3	Виявлені загальні знання основної частини програмного матеріалу, але питання розкриваються неповно, здобувач вищої освіти показує лише окремі знання і уміння; відповідь не дозволяє виявити сутність питання; при наведенні аргументів допускаються неточності і помилки; відповіді на уточнюючі та додаткові питання нечіткі; виявлено лише поверхневі знання з теорії політики, але припущено суттєвих помилок при їх відтворенні.
4	Знання програмного матеріалу є достатнім, продемонстровано належне розуміння проблематики теорії політики. Здобувач вищої освіти загалом на належному рівні володіє категорійно-поняттєвим апаратом сучасної політичної науки. Застосовує ключові політологічні поняття, теорії та методи до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей. Узагальнення та висновки здійснюються самостійно, логічно і послідовно. Проте у здобувача вищої освіти при відповіді мають місце окремі ускладнення; спостерігаються ускладнення у процесі аргументації власної точки зору..
5	Знання, передбачені програмою, є достатніми, але здобувач вищої освіти має несуттєві прогалини при у процесі відповіді; наявне володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної політичної науки та ключовими політологічними поняттями, теоріями та методами; у процесі розв'язання політологічних проблем та характеристики базових особливостей реалізації влади у різних політичних системах присутні незначні помилки; самостійно, логічно і послідовно здійснюються узагальнення та робляться висновки; висловлюється власне ставлення, але в аргументації зустрічаються окремі неточності.
6	Продемонстроване вільне володіння визначеними програмою знаннями, уміннями та навичками; відповідь побудована на основі самостійного мислення; глибоке розуміння специфіки політичної сфери, особливостей її функціонування; ґрунтовне володіння базовим професійним категорійно-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом сучасної політичної науки, ключовими політологічними поняттями, теоріями та методами до аналізу владно-політичних відносин політичних діячів, інститутів та ідей; наявне вміння систематизувати знання, структурувати політичні процеси загалом та його окремі складові; розвинута здатність здійснювати професійний пошук, оброблення та аналіз інформації; вміння розв'язувати політологічні проблеми та задачі шляхом розуміння їх фундаментальних основ, здатність аргументовано відстоювати власну точку зору; відповідь чітка, логічна, послідовна і завершена.

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачено під час реалізації навчальної дисципліни

Засоби навчання: ноутбук, мультимедійне обладнання (проектор), проекційний екран, дошка аудиторна; онлайн платформа Google Meet, електронний репозитарій ПДАУ, АСУ ПДАУ, електронний ресурс на платформі LMS Moodle.

Перелік обладнання, необхідного для вивчення навчальної дисципліни, забезпечує кафедра політології, історії і філософії.

13. Політика навчальної дисципліни

- *щодо термінів виконання та перескладання*: усі завдання, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни, мають бути виконані у встановлений термін; роботи, які здаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал (-30%). Перескладання поточного та підсумкового контролю відбуваються за наявності поважних причин із дозволу деканату. Повторне проходження контрольного заходу із навчальної дисципліни для ліквідації підсумкової академічної заборгованості допускається не більше двох разів. Отримана оцінка у разі другого повторного проходження контрольного заходу є остаточною;

- *щодо академічної доброчесності*: здобувачі вищої освіти повинні дотримуватись Кодексу академічної доброчесності та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавського державного аграрного університету;

- *щодо відвідування занять*: відвідування лекційних і семінарських занять здобувачами вищої освіти є обов'язковим; відмітка про відвідування занять здійснюється в журналі обліку аудиторної навчальної роботи викладача;

- *щодо зарахування результатів неформальної / інформальної освіти*: на здобувачів вищої освіти поширюється право на визнання результатів навчання, здобутих у неформальній / інформальній освіті. Набуття відповідних результатів навчання можливе після успішного опанування курсів (з документальним підтвердженням) на різноманітних навчальних платформах (Prometheus, Coursera, ВУМ online, EdEra тощо). Особливості неформального / інформального навчання та процедури перезарахування їх як освітнього компонента або його частини регламентовані «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті здобувачами вищої освіти Полтавського державного аграрного університету»;

- *щодо оскарження результатів оцінювання*: після оголошення результатів поточного або семестрового контролю здобувач освіти має право звернутися до викладача з проханням надати роз'яснення щодо отриманої оцінки. У разі неможливості спільного врегулювання ситуації здобувач вищої освіти має право оскаржити результати контрольних заходів. Підставами для оскарження результату оцінювання можуть бути: недотримання викладачем системи оцінювання, вказаної у робочій програмі навчальної дисципліни, необ'єктивне оцінювання та/або наявність конфлікту інтересів, якщо про його існування здобувачу вищої освіти не було і не могло бути відомо до проведення оцінювання. Результат оцінювання може бути оскаржений не пізніше наступного робочого дня після його оголошення. Порядок оскарження результатів оцінювання здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті».

14. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ»: підручник. Харків: ХНУБА, 2021. 212 с.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політологія : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 348 с.

3. Політологія : навч. посіб. / М. П. Гетьманчук, П. М. Гетьманчук, У. В. Ільницька, Р. Я. Пасічний, Я. Б. Турчин. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. 272 с.
4. Політологія : навч.-метод. посіб. (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 540 с.
5. Політологія : навч. посіб. (для студентів усіх форм навчання) / уклад. Л. М. Мельник, І. А. Дужа, І. М. Грек. Біла Церква : БНАУ, 2022. 494 с.
6. Шляхтун П. П. Політологія : історія та теорія : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 472 с.

Допоміжні

1. Вегеш М., Палінчак М., Петрінко В. Геополітика в постатях і термінах : підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія». Ужгород : «Гельветика», 2020. 786 с.
2. Кириченко В. М. Політичні системи світу : кредитно-модульний курс. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 218 с.
3. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 172 с.
4. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна та ін. ; за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2015. 815 с.
6. Приходько С. М., Ільченко А. М., Макарець С. В. Політична система України у контексті багатокомпонентних класифікацій. *Політикус : наук. журн.* 2021. № 5. С. 65–70.
7. Приходько С. М., Ільченко А. М., Макарець С. В. Мережеві партії як нові політичні актори. *Політикус : наук. журн.* 2023. № 2. С. 50–54.
8. Приходько С. М., Макарець С. В. Інститут президенства в країнах Центральної та Східної Європи. *Гілея : наук. вісник.* 2020. Вип. 156. С. 339–342.
9. Сучасна політична лексика : енциклопедичний словник-довідник / І. Я. Вдовичин; за наук. ред. Н. М. Хоми. Львів : «Новий Світ – 2000», 2015. 396 с.
10. Сучасні суспільно-політичні процеси у світі та Україні : монографія / авт. колектив: Т. Л. Нагорняк, М. В. Примуш, М. А. Польовий та ін. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 228 с.
11. Цурканова І. О. Політологія : конспект лекцій з дисципліни «Філософія та політологія» для студентів усіх спеціальностей : навч. посіб. Дніпро : УДУНТ, 2022. 102 с.
12. Шергін С. О. Політологія міжнародних відносин : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 256 с.
13. Шляхтун П. П. Політологічний термінологічний словник. Київ : Київський університет, 2015. 543 с.
14. Mark Carl Rom, Masaki Hidaka, Rachel Bzostek Walker. Introduction to Political Science. Houston : Rice University ; Open Stax, 2022. 639 p.
15. Valérie Vézina. Political Ideologies and Worldviews: An Introduction. Kwantlen Polytechnic University, 2021. 254 p.

Інформаційні ресурси

1. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://surl.li/kwaxt>
2. Міжнародний центр перспективних досліджень URL: <http://surl.li/kwayn>
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://surl.li/atuys>
4. Національна Парламентська бібліотека України. URL: <http://surl.li/kwayd>
5. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://surl.li/kwayj>
6. Український центр політичного менеджменту. URL: <http://surl.li/kwaym>